Ի.ԷԻՆՃԻ ՍԻՆԻ
1865
Ն° 203

ՎԱՐԱԳԱՅԻ ՀԱՎԱՏԻՍ

ՀԱՐՅԻՄԳԻՀ
ՅՈՒԼԻՍ 21
Ն° 203

Վարագայի Հավատիս հաֆթաստուտէորթ տէֆտ՝ եանի բազար իրթէսի, սալը, բէնճշէմբէ՝ վէ ճիւմա իրթէսի կիւնլէրի չըգմադտա տրը։

Վարագա սենէտէ 200 նիւսխէ վէրիլիպ, գըյաթէթ տախի պիր սենէ իչին 200, վէ ալթը այ իչին 100 ղուրուշտուր։

Եիւղ ղուրուշու պիր տէֆտա վիրէմէյէն քէսանտան եալընըզ 50 ղուրուշտախի ալընարագ, իւչ այլըգ 50 նիւսխէ ղազէթա վէրիլէճէք տիր։

Վարագա թանէ իլէ 50 շեր փարայա սաթըլաճագ տրը։

Իլանաթըն սաթըրը իլգ տէֆտա իչին 3, իքինճի տէֆտա իչին 2, վէ իւչիւնճիւ վէ ղիյատէ տէֆտաչար իչին 1 ղուրուշտուր։

Մէքթուպ վէ սայիրէ, Վարագճը խանընտա իւսթ գաթտա, 1 նիւսխրօլու օտտտա, Փանոսեան Կարապետ իսմինէ կէօնտէրիլէճէք տիր։

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՏԱԽԻԼԻՅԷ

——

Ը.մասեա միւթէսարրրքը սէատէթլու Օլիյա պէյ հազրէթլէրի թարաֆընտան ղուհուրա կէլմիշ ոլան իսլահաթ վէ մամուրիյէթ հագգընտա, չէնտ տէֆտա սենալէր օգումուշուղ տուր. նասրլ քի, իրատէյի սենիյէսինի թահսիլէ մուվաֆֆագ օլտուղու պիր Ուսմանի բանայիրին իլանը տախի, սէօյլէտիկիմիզի թաստիգ իթմէքտէ տիր։

Մէղքիւր բանայիր սայէսինտէ, Ը.մասեա մահսուլաթընընը քէսպի իշթահար իտէճէյի շէյլէ տուրսուն, էհալիսինին տախի թիւճճարլըղա թէշվիգ օլունմասընը մուճիպ օլաճաղը պի իշթիպահ տրը։

Ը.մասեա մահսուլտար պիր մահէլլ օլտուղունտան, ալէսսէվիյէ էհալիսի գօլայլըգլա վէ բահաթճա կէչինմէքտէ տիր. լաքին, շու իգպալի պիր փուրսաթ ատտ իտերէք, շիմտիյէ գատար էմրի թէգատիւմէ բիայէթ իլէ քէսպի սէրվէթ իտէճէք, վէ թահսիլի ուլում՝ ու մալիւմաթ հագգընտա, իզհարը շէվգու ղայրէթ իյլէյէճէք եէրտէ, մուղայիրի օղարագ, թէնպէլլիյէ սաբմըշ, վէ պայաղը պիր հալէ գանաաթ իթմէքտէ պուլունմագտա իտի։

Պու սէօյլէտիկիմիզ հէր միլլէթտէն պուլունանլար հագգընտա սահիհ իսէտ, խուսուսիյէ Հայլարը հագգընտա տահա զիյատէ սահիհ տիր. ածէպա պունտան սոնրա, ճէհալէթ վէ թէնպէլլիք ույգուսունտան ույանաճագլա՞ր մը։

Մարտ այընտա շէհրի մէզպուրտա պիր եանկրն զուհուրա կէլէրէք, Հայլարը վէ Ռումլարը մէքթէպլէրինի եագրպ քիւլ իթարիկինի, օլ վագրթլար պիլտիրմիշ իտիք։

Մէղքիւր մէքթէպլէր շիմտի միճէտտէն ինչա օլունմագտա օլտուղունտան, միրի միշարիլէյհ հազրէթլէրի, մէճպուլ պուլունտուգլարը ինսանիյէթ վէ մէարիֆբէրվէրլիքլէրի իգթիզանընճա, կէրէք Հայլարըն վէ կէրէք Ռումլարը մէքթէպլէրինէ, պէշէր պին պաթման քիրէճ իհսան իթմիշ, վէ իքի միլլէթին տախի շիւքրանիյէթի ապիմէսինի տավէթ իյլէմիշ տիր։

Ը.վէլլէրի լայրգը պիր հիւքիւմէթ գօնաղը պուլունմայրպ, վէ մէսալէհի ումումա տաբիր օլան տայիրէլէրին հէր պիրիսի պիր թարաֆտա պուլունտուղունտան, հէր քէս կիւճլիւք վէ եօրկունլուգ չէքմէքտէ իքէն, շիմտի իսէ, միշարիլէյհ հազրէթլէրինին սայ ու իգտամլարըյլա, ղայէթ միքէմմէլ, վէ իւչ տայիրէտէն միւրէթթէպ օլուպ, վէ բէք չօգ օտալարը պուլունտուղու հալտէ պիր գօնագ ինչա իթտիրմիշ օլտուղունտան, հաքիմ էֆֆէնտի, վէ միւֆթի էֆֆէնտի տայիրէլէրի, մալ գալէմի, թահրիրաթ գալէմի, եվգաֆ տայիրէսի, թիճարէթ մահքէմէսի, թահգըգաթ մէճլիսի, թէսվիյէյի թարիգ գօմիսիօնու, մալ սանտրըը, նուֆուս մուդայենիտի, գաբու գալէմի, մէհաճիր գօմիսիօնու, թէլէկրաֆխանէ, վէ ղայրի հիւմ վէ ղայրի հիւմ օրայա թէճէմմիւ իթտիրիրմիշ տրը։

Պու պապտէ էհալիճէ նէ մէրթէպէ գօլայլըգ հասրլ օլմուշ օլտուղու թարիֆէ հաճէթ տէյիլ տիր։

Միրի միշարիլէյհ հազրէթլէրի, մեղքիւր էպնիյէնին իպնա վէ իքալինէ, պիզգաթ նազարէթ իթտիքտէն պաշգա, ինյապաթ վէ տիրայէթիյէ մալիւմի ամմէ պուլունան հաճի Ղուսուֆ ղատտէ հաճի Բաշիտ էֆֆէնտիյի տախի մէէմուրը մախսուս թայէին իյլէմիշ իտի։

Այ պա էմրի ալի թէշքիլինէ մուվաֆֆագ օլտուղու թահգըգաթ մէճլիսինէ, միւմայիլէյհ հաճի Բաշիտ էֆֆէնտիյի ըէյիս թայէին իթտիքտէն պաշգա, Ինէկէն զատէ վէ Հէվֆիգ բաշա զատէ Ալի պէյլէրի, վէ միլլէթիմիզտէն միլլէթ պաշը Ռէրզի պաշը եան Յակոբճան աղայը տախի աղա թայէին իյլէմիշ տիր։

Մէճլիսի մէզպուր հէր կիւն թէճէմմիւ լուտիպ, վէ սապահտան թա ախշամըն սաաթ օն պիրինէ գատար, վէ հինի իգթիզատէ տահա զիյատէ օթուրմագտա, վէ քեսֆիֆէյի էհլի ճինայէթ վէ ճիւնհանըն մուհաքէմէլէրինէ, հագգանիյէթ իւզրէ պագմագտա, վէ չօգ տէֆտա պիզգաթ միրի միշարիլէյհ հազրէթլէրի տախի հազրը պուլունմագտա իմիշ։

Հէհրի մէզպուրուն ֆուգարասը, քէնտի իրէք մահսուլունու Ռաշ—խան նամ մահէլլէտէ սաթմագտա օլուպ, վէ թիւճճարտան պիր գաչ քիշիլէր, պէյէլէրինտէ իթթիֆագ իտերէք, ֆիյաթլարը գըրմագտէ օլտուգլարը, վէ հաթթա օգգասը եկիրմի ղուրուշա գատար գօղա ալտրգլարը, միշարիլէյհ հազրէթլէրինին մալիւմու օլմադին, պիզգաթ կիտիպ միւզայէտէ եէրինտէ օթուրտուղունտան, վէ պիզգաթ քէնտիսի տախի բէյ վուրտուղունտան, գօղանրն օգգասը 40 վէ 50 ղուրուշա գատար ըգմըշ, վէ ֆուգարա եէղ տիր ու ճան տուալար օգումայա պաշլամըշ տրը։

Ընատօլունուն հէման հէր մէմլէքէթինտէ, հէր գասապասընտա, վէ հաթթա հէր քէօյիւնտէ, ֆուգարալարա զենկինլէր թարաֆընտան, պունա մանէնտ բէք չօգ ղուլումլար վէ զատրրլրգլար օլունմագտա իտուկին, բէք ալեա պիլտիկիմիզտէն, Օ.իյա պէյ հազրէթլէրի հագգընտա, ֆուգարա թարաֆընտան իզհարը թէշէբքիւր իթտիքտէն պաշգա, մէմալիքի մահրուսէյիհ՝ ահանէնին մամուրիյէթինի, վէ իպատուլլահընն սերվէթ վէ սեատէթինի բուղ ու շէպ արզու իյլէմէքտէ օլան Սալթանաթը սէնիյէնին նազարը տիգգաթընը տախի, պաշլըճա պու մատտէ իւ պէրինէ, ածիզանէ տավէթ իտերիզ։

Ը.մասեա ճիվարլարընտա պազը սայիր խըրսըզլարտան պաշգա, Ղերքէսլէր տախի, էօթէտէ պէրուտէ էհալիյէ սարգընթըլըգ իթմէքտէ օլտուգլարընտան, հայտուտլուղուն վէ խըրսըզլըղընն քեամիլէն տէֆի Ներյէթի խայրի յէսիյլէ, խայլիճէ զապթիյէլէր, թիւճճար, եօլճու, վէ տիլէնճի գըյաֆէթինէ գօնուլարագ, հէր թարաֆա ջըգարըմասընա, վէ թուֆթուգլարընընը շէտիտէն միւճազաթ իտիլմէսինէ միւպաշէրէթ օլումուշ տուր։

Ը.մասեատան պու կիւն, միրի միշարիլէյհ հազրէթլէրի հագգընտա սենա վէ թէշէքքիւրէ շայան եէնի հավատիսլէր ալմըշ իսէքտէ, եէրիմիզ միւսատէ իթմէկինտէն, կէլէճէք հաֆթայա թէրք իթմիշիզ տիր։

— Յուլիս 16 թարիխլէ Իզմիտտէն ալտրզըմըզ մալիւմաթա նազարէն, շիմտիյէ գատար օրատա, վագտա գօլերա աֆէթինէ տայիր պիր ալեամէթ կէօրիւլմէմիշ տիր. լաքին, էմրի պասիրէթէ բիայէթտէն պաշգա, վաբօրլար իսէ գարանթինա պէքլէմէքտէ օլմատըգլարընտան, Ռաշուգ բաշա հազրէթլէրի թարաֆընտան, թէտապիրի լազըմէնին իճրասը զըմնընտա, ֆէվգ էլ ատէ սայ ու իգտամ օլունմայա պաշլանմըշ տրը. շէօյլէ քի, պիզգաթ քէնտիլէր, ջարշը պազարլարը վէ սօգագլարը վէ քէօշէ պուճուգլարը կէղէրէք, պիր չէօր պէրրագտրրմամագ իւզրէ սուբիւրթտիւրմէքտէ, վէ քեսֆիֆէյի էէօրլիւք-

էրի վէ վիրանէլէրի թէմիզէթմէքտէ , վէ մուզեռը մէյվէլէրի շէհրին իչինէ սոգտուրմամագտա ՞ վէ կիզլիճէ կէթիրէնլէր կէօրիւլտիւկիւ թագտիրտէ տախի , տէնիպզէ տէօքսիւբմէքտէ օլտուղունտանդ , էհալի թարպիքնտան զիյատէսիյլէ իզհարը թէշէքքիւր օլունմագտա տրը ։

Տօղրուսու բաշայի միւշարիլէյհ հալդէթլէրինին շու տիգդաթ վէ շու ղայէթլէրի , մէտհ ու սէնայա շայան տրը . չիւնքի , քիւչլի պասիրէթ , տիրիյէթ , ճէսարէթ վէ ֆէտաքեարլըղը , ասըլ պէօյլէ վագըթտա էլղէմիյեթ օլտուղունտ ըտանա ֆէհմ իչէ , վաճիպէյի զէմմէթինի էտա իթմէքտէ պուլունմուշտուր ։

Իզմիտտէ պու կիւնքի ալտըղըմըզ հավատխաթը , ճիւմա իրթէսինէ թէրք իտէրիզ ։

—Մըսրը վալիի վէլեաշանը հազրէթլէրի , ճիւմա իրթէսի կիւնիւ , օլ ճանիպզէ ավատէթ պույուրմուշ տուր ։

— Ճիւմա իրթէսինտէն պէրու , գէլէբա իլլէթի քէսպի շիտատէթ իթմէկէ , վէ հէր թարաֆա նայրմայա պաշլամըշ տրը ։

Տայիմա խանլարտա պուլունանլարտան , վէ սէֆիլ ու ֆագիրլարտան էալէն չօգ տուրմ

Ժուրնալտա օգունտուղունա կէօրէ , ճիւմա իրթէսի 136 , վէ բազար կիւնկիւ 160 քիչի էօմիւշտիւր ։

Խթանպօլ թարաֆընտա , բէր աշ նէրտէ հէքիմ պուլունտուղունտան , հէքիմ ճէ զարուրէթ չէքիլտիյի պէյանիյէ . Սէհհիյէ գօմիսիօնու ալիսինին նազարը տիգդաթը ընը տավէթ իթմէքլիք , թարաֆըմըզտան ըճա օլունմուշ տուր ։

Խօլէնլէրին էլպիսէլէրինտէն Պիթ պալարընտա սաթըլտըղընտան , հէր նէ գատար , գօլէնինչէն , պաղըլար պուլաշըգ տէյիլ տիր տիմէքտէ իսէլէր տէ , պուլաշըր օլտուղունա տահա զիյատէ էհէմմիյեթ վէրիլմէքտէ օլտուղունտան , էօյլէ պուլաշըգ էլպիսէլէրտէն , Ֆեր գէսին սագընմասընը նասիհաթ իտէրիզ ։

Գէօյլէ պիր թէհլիքէլի վագըթտա , մէզքիրի չարշըտա , էօլիւ էլպիսէսի սաթըլմասը , Ճիւքիւմէթ թարաֆընտան տախի եասագ օլունա , ճայիզ տիր ։

Գօլէրատան էօլէնլէրին վէ վուրուլանլարը , ջէզունուն , եէտիքլէրինէ վէ իչտիքլէրինէ աղրաթ իթմէյէնլէրտէն օլտուղու , բէք չօգ իսպաթլըդ իլէ անլաշըլմըշ օլտուղու թագտիրտէ , նիչէկիր ինատլանա իշրէթ իտիպ մէրհօթ գլմագտա , վէ գարպուզ , բանթլիճան , վէ էրքէք կիպի իսկիրը տավէթ իտիճի շէյլէր եէմէքտէ , վէ ֆիլվագը մաղարրաթըը տախի կէօրմէքտէ տիրլէր . լաքին , էօյլէ ատամլար զամէն ճահիլ , վէ ղաղէթա իլան նէ իտուկին պէքէկ մարուլէտտէն օլտուգլարընտան , մուպիրդ շէյլերտէ սագընմագդըգտա , նէ գատար ճայիտե վար իտուկինի , ֆէհմ իտէմէմէքտէ տիրլէր ։

Ամոթ , գարընտաշա , հէրքէսէ թէքրարէն նասիհաթ վէրիրիզ քի , շու ճահիլլիքտէն վազ կէչիպ , քէնտիլէրի սագընսընլար , վէ սաաթ կիպի ալիլէրու կէրի կիթաթլէրինէ , հէր տագրգա տիգդաթ իթթիհինլէր , իլա զաղաճդ ամէլլէրի օլտուղունտա անինտէ հէքիմ գօշուպ , եարըմ սաաթ տախի կէշիրմէքսիզին իլաճ ալսընլար ամէլի քէստիրսինլէր , վէ գարպուզ ֆալան նէմէտէն վազ կէչինլէր ։

Լվլէրտէ եաթանլար բէնճէրէլէրի , եաթարգլարը վագրթ գարասընլար ։ Խանարտա եաթան ֆուգարա ղարիպլէրէ պիզ պու նասիհաթը վիրէմէյիզ . զիրա , պէհէր օտատա 5 — 10 — 15 — վէ հաթթա 20 քիչի եաթարղընը , վէ էկկը բէնճէրէլէրի գարասալար , թէաֆֆիւնտէն տահա զիյատէ ֆէնալըգ հասըլ օլաճաղընը բանա պիլիրիզ . օնլարա տախի , անճագ պիր դաշ քիչի պիր օտատա , վէ եախօտ չաարըլար ալթընտա եաթմալարընը նասիհաթ իտէրիզ ։

Հիւբիւմէթ թարաֆընտան շիմտիքի հալ գարպուզ սաթըլմասը եասագ օլունա , պիզճէ քէնտուլի պիլմէյէնլէրէ պիւյիւք պիր իյիլիք իտիրմիշ օլաճաղը շիւբհէսիզմիր ։

Լվվէլլէրի տախի սէօյլէտի իտիք , ղարիպլէր իչինտէն էն զիյատէ էօլէնլէր , պահթըզ Հայալը տըրլար . վէ պունուն տախի սէպէպի մանիւմ տուր , եանի հէմ էն զիյատէ սէֆիլլէր տիրլիր , վէ հէմտէ հէր միլլէթտէն զիյատէ իշրէթ գուլանմագտա , վէ սըրիլըգ եէրլէրտէ օթուրմագտա տըրլար ։

Գիլիսէլէրիմիզտէ Տէր ողորմալար սէօյլէնմէքտէ , վէ Հսկումը օլունմագտա իմիշ ։ Մանէվի սուրէթտէ շու տուալարընը ֆայիտէսի օլաճաղընը ինքեար իտէմէյիզ , լաքին եալընըզ օլ գատարընը էլ վիրմէյէճէկինի տախի բէք ալեա պիլտիկիմիզտէն պարի ըահիպլէր , հէմ քիլիսէլէրտէ , վէ հէմտէ խանլարը վէ սայիր մահէլլէրի տօլաշարագ , զարարը շէյլէր եէյիպ իչմէմէլէրինէ , վէ հէքիմճէ թէրթիպլերի սորուպ էօյլէնիպ տիգդաթ իթմէլէրինի , նասիհաթ վէ թէնպիհ իթմէլի տիրլէր ։

Խաթրիքխանէ թարաֆընտան շիմտիյէ գատար , էհալինին գայրըլմասընա վէ էսիրկէնմէսինէ տայիր հիչ պիր ղայրէթ կէօրիւլմէմիշ տիր . նիչէ բաբասլար իսէ , լէշ պուլմուշ դարղա կիպի , պէօյլէ պիր աֆէթտէն մէմնունտ տախի նլմագտա տրըլար . . ։

Լալա՞ն մը սէօյլէյօրուզ աճէպ ։ Դիթիրամ մը իտիյորուզ աճէպ ։

Ռուհպան թարաֆընտան , քէնտի թիճարէթլէրինէ թագվիյէթ վիրմէքտէն պաշգա , ֆուգարայա մէնֆաաթը հիչ պիր թարիդ կէօսթէրիլմիշ , վէ զէրրէ գատար պիր ֆէտաքնարլըգլարը կէօրիւլմիշ միտիւր ։

Պոզ մուտուր պիզիմ խրիսթիանլըղըմըզ ։

Իշթիզ , սալթ Տէ՞ր ողորմեայ՞ մը գալտը . տէ՞ր ողորմա , էօյլէ իսէ . . ։

ԻԼԸՆ ԱՄԱՍԵԱ ՓԱՆԱՅԻՐԻ

Ամասեա շէհրինտէ պէհէր սէնէ թշրինի էվվէլին (հոկտեմբեր) օնպէշինճի կիւնիւնտէն նիհայէթինէ գատար միւմթէտ օլմագ իւզրէ , քիւչատի միւգթէզայի իրատէյի սէնիյէյի ճէնապը Միւլիւքեանէտէն օլան ուսմամ փանայիրի , էօնիւմիւզտէքի իշպու սէքսէն իլի սէնէսի Թշրինի էվվէլին օնպէշինճի կիւնիւնտէն , պիրինճի տէփա օլարագ ։ Ֆէթհ վէ քիւչատ օլունանագ տրը ։

Ճիւմիւնին մալիւմ օլտուգու իւզրէ , շէհրի մէզքիւրուն մէվգրի Սամսոնա օնսէքիզ եիկիրմի սաաթ մէսաֆէ օլարագ , եօլարը պու քէրրէ թանզիմ . վէ նէֆսի շէհրին թուրուգ (եօլաք) վէ էսվագի (սագագլար) ատախ ուսուլի ճէտիտէ վէճճիլէ թէսվիյէ օլունտուգտան մատատ , մախսուսէն բանայիրէ կէլէճէք թիւճարը հուզուր վէ ըահաթլարը իչին , լաքի ատէտ միւնթազամ , վէ իւսթիւ էօրթիւլիւ չարշուլար տախի պինա վէ ինշա օլունմուշ , վէ կէլէն էրպասը թիճարէթին մուհաֆազայի էմալ վէ խթիրահաթլարը ալմինտատ . միւթասատիտ քէարկիր խանլար , վէ միւնասիպ մէվգրէր հազրլանուպ , հէմտէ փանայիր իչին կէլէճէք էշնայի թիւճարիյէ . Ամասեա սանճաղը հուտուտու տախիլինի կիրուպտէ հայտուտ վէ խըրսզարը զասպ վէ զարաթընա ուզրայանագ օլուր իսէ , պիր հապպէսի զայիլ օլմայարագ . զահիրէ իսրաճի , հիւբիւմէթի մահէլլէյնին թահթը թէահիւտինտէ պուլունմուշ օլտուղունա , վէ պու փանայիրին վագրթը վէ պէմանի , Եափրագը փանայիրինտէն գրրդ իչ կիւն սոնրա , վէ Զիլէ փանայիրինտէն պիր մահ էվվէլ օլմաղէ , հէր մահսուլան թամամ էլէ կէչմիշ օլաճաղը մէվսիմ օլտուգունտան , վէ խուսուսի իլէ Ամասեատէ հուտուլա կէլէն քիւլլիյէթլու հարիր (իրքէք) միւնասէպէթի իլէ Հալէպ , վէ Տիարպէքիր , վէ Դիյարբէքիր , վէ Թրրապըզան , վէ Տէրսէատէթ , վէ Սամսոն թարաֆլարընտան փէք չօգ թիւճճար պէհէր սէնէ օրայա կէլիպ ախզ ու իթա էմմէքտէ օլտուղու հալտէ , շիմտի փանայիր վէսիլէսի իլէ , պիւթիւն Անթօլունուն էրպասը թիճարէթի վէ մահսուլաթը արզլէ վէ սամսիյէսի պուրատա ճէմ օլարագ , օն պէշ կիւն միւատէթտէ կիճէ վէ կիւնտիւզ չարշուլար աչըլըպ , ախզ ու իթա վէ զէվզ ու սէֆա իտիլէճէկինտէն , Ամասեա փանայիրի սահր փանայիրէրէ մուգայէսա օլմայուպ , կէրէք թիւճճարրն էմնիէթի վէ խթիրահաթը , վէ կէրէք հէր նէվի մահսուլաթի վէ էմթիասի ատախիլիյինին վէ խարիճիյինին քէսրէթի , բէվճճ վէ թիճճարէթի խուսուսարընճա , շիմտիյէ գատար միպի կէօրիւլմէմիշ պիր սուրէթտէ օլաճաղընա , վէլէրու համտու վէլ մինտ , պու սէնէյի միւատրէքէտէ պէօճէքլէրտէ օլան հասթալըգ քիւլլիյէն զայիլ օլարագ , 7—8 սէնէյէն պէրու կէօրիւլմէյէն ֆէյզ վէ պէրէքէթի վիճուտէ կէլմիշ , վէ թօհումլար սաղլանտըղը ճիհէթլէ , գօղալարընը չօղու թօհումա պըրաղըմըշ , վէ պինա պէրին կէրէք ալեա հարիր , վէ կէրէք սաղլամ թօհում ախզ ու իթասը տախի օլաճաղը տէրքեար պուլունմուշ , վէ խանլարտա պուլունան օտալար , վէ չարշու եիւզիւնտէքի տիւքքեանլար , շիմտիտէն թուռթուլմագտա պուլունմուշ օլտուղունա մէպնի , պուրայա կէլմէկէ բազպէթ իտէճէք թիւճճար վէ միւշթէրիլէրին , վագթի իլէ մալիւմի օլմագ իչէն , հիւբիւմէթի մահէլլէյէ թարաֆընտան , իլանը քէֆթիյէթէ իպթիտար օլունտու ։

ԱՂԴԱՅԻ

Ա արագա օթլագճըլարը ալէյհինտէ , կէրէք թաշրարարտան , վէ կէրէք Խթանպօլտան , խուսուսիյլէ Ա ալիտէ խանընտաքի պիր օթլագճը ալէյհինտէ բէյ տէր բէյ թէշէքքիլէր կէլմէյէ պաշլամըշ իսէտէ , եէրիմիլին միւսատէսի օլմատըղընտան , էվվէլքի նազտրգլարըմըզը տէր խաթրը իթտիրէրէք , պու սէֆալգդ տախի սիւքիւնթ իւզրէ կէչէրիզ ։

Հիւրքճէտէ պիր մէսէլ մաշհուր վարտրը , " ութանմայանըն եիւզինէ թիւքիւրիւլսէ , եաղմուր եաղըյօր զանն իտէրէք , պիր տեթէշէքքիւր իտեր " ֆէհվասընճա , ղաղէթա օթլագճըլարընա տախի " այըզ պըր , Ռէբպիյէ-ի-զէլէ պէր ; վէ պայաղըճա պիր էշէ-էլէ պէր էթտիին " տէնիլտիքճէ , ինատլանա , սահիպլէրինտէն էվվէլ ղաղէթալարը գաբմագտա , վէ եա գաբասթմագտա իմիշլէր ։

Ռահաֆը շուրասընտա տըր քի , օթլագճըլարա գարշը լաղրրտը սէպլէնիլիքտէ , շու

ենօլսա։ Եանի, էն պայմանը ատամլարա տախի կագրշմաղ սուրէթատ։ — ա՞տամ սէնպէ, նէ՞ սյուր։ զաղէթանդն նէսի՞ էքսիլիր՝ էլ-մայը՞ մը տիւշէր, եօխսա սրրմասը՞մը տէս-քիէլիւր՞՝ ճէվապլարրնը վիրմէ քտէ՞ իմիշլէր։ Պու ճէվապլարա գարշըլըգ։ պիզիմ տախի բէք կիւզէլ, վէ հէր քէսին։ վէ հաթթա պիզ-վանի օթլագճըլարրն տախի։ տէրունէն հագգ վիրէճէքլէրի ճէվապլարրմըզ վար իսէտ։ զա-զէթատա նագզմասը գալամ սայրըզ։ վէ ան-ճագ մանվիճէ սէօյլէնիլէնիզիկինատէն։ պէ-յանդն տան սարքը նազար իսէրիզ։

Լէվլէլ քէնտիլէր օգուլյուպտա։ սօնրա սա-հիպինէ վիրմէլէրի իւզրէ։ քէնտիլէրի էմա-նէթէն զաղէթա պըրագրլան պագը գաթլար ալէյհինտէ տախի թէշէքքիլէր օլունմագտա տըր։ չինքի պիր գաչ կիւն եանլարընտա սագլամագտա իմիշլէր։

— Պու կիւն Իսկէնտէրիյէտէն կէլէն պիր տօսթումուզուն նագլինէ կէօրէ։ գեր։ Իսա-հակ եպիսկոպոս։ Ընրուսաղէմտէն շէհրի մէզ-պուրա կիթմիշ տիր։ վէ օրատան տախի Մը-սրրա կիտէճէք իմիշ։

Պագալըմ Մկրտիչ եպիսկոպոս։ քէնտու-յի բէք ալեա թանրմագտա օլան միւմայի-լէյհ եպիսկոպոսու կէօրտիւկիւնտէ։ շիմտի-յէ գատար եարտրգլարընտան ուրթանարագ։ ապաշխարանք չէքմէք։ վէ եախսա տահա պիյիւք պիր մէմուրիյյէթէ նայիլ օլմագ իւ-միտ վէ ենյէթիլլէ։ Իսթանպօլա ավտէթ ի-տէճէք միտիր։

Իսկէնտէրիյէտա իշտիտիկինէ կէօրէ։ Իս-թանպօլատան կիտէն զաղէթալարրն քնաֆֆէ-սի։ Մկրտիչ եպիսկոպոս թարաֆընտան սա-հիպլերինէ կէօնտերիլիպ։ վէ Ա՚արագալար իսէ քօսթատա պուլունմատըզընտան։ միւմա-յիլէյհին ալըպ սագլամըզ օլմասը։ սույի զանն օլունմուշ տուր։

Պիզ պու լագըրտըյը շիմալքի հալ արա-ճիք մագամընտա թուրթուպ։ սահիհ մալու-մաթա պէքէրիրիզ։ վէ էկէր պու տախի սա-հիհէ չըգար իսէ։ օր վագըթ միւմայիլէյհ ե-պիսկոպոս իլէ։ պաշգա տիւրլու կէօրիւշիւ-րիւզ

Մկրտիչ եպիսկոպոսուն մահպուս իթիր-տիկի Իսթանպօլուլարտան պիրիսի։ զէվճէ-սի վէ պիրաէրիյլէ։ շիմտիյէ գատար քէյֆ-սիզ օլտուգլարընտան։ զէվճէսի վէֆաթ իթ-միշ։ վէ գահրլարընտան նաշի քիլիսէյէ տա-խի կէօթիւրմէ քսիզին։ գապրիսթանէ կէօ-թիրիպ տէֆն իթմիշլէր։ վէ միւթեէսսիրլն էօլտիւկիւտէ սէօյլէնմէ քտէ պուլունմուշ տուր։ Ա՚էլ հասրլ։ հալեա հէր քէս քիլիսէյէ տա-խի կիթմէ քտէ տէյիլ իմիշ։

— Դում գաբու ճիվարլարընտաքի գօլէ-իատան թուրթուլանլարա եէթիշմէք իւզրէ։ Իսթրիքխանէ թարաֆընտան։ խասսէթէն պիր հէքիմի հաղրգ թէտարիք վէ թախսիս գելընտրզն։ մա մէմնունիյէտ իշիթմիշիզ տիր։ լաքին էօթէ թարաֆտան տախի։ Ռիմ-ճի մէյտանընտաքի խասթախանէտէ։ Ֆայ ճէնազէլէրինի գալտրրաճագ գատար։ բաբաց ժամիոջ։ վէ մորթիճի պուլունմասրզընտան։ ճէնազէլէրին գօգմագտա օլտուգլարրնը տա-խի իշիթմիշիզ տիր։ վէլ հասրլ։ պու յարա-տա միլէթիմիզ պիշարէկեանընտա կէօրիւլէն սէֆիրլիք։ վէ գէնկինէրիմիզտէ քի թաղ եիւ-րէքլիք։ Ալէ իտարէյի միլէթիմիզտէ քի վա-զիֆէխզլիք։ եիւրէք տայանրը շէյօլմայրզ։ ինսան թարիխինէ տախի պիր լէքէ սայրլա-ճագ բատատէլէրտէ տիր։ ։

Իսթրիքխանէմիզ։ վէ զէնկինէրիմիզ։ ա-ճէպա աբուֆնոֆնէ տէնիլէն շէյի։ եաղ-մուրլուգ հավատա թավուզա սու վիրէնլէր կիպի։ գօլէրա աֆէթի տէֆ օլտուգտան սօնրայա՞ սագլամագտա տըրլար։

— Պիր վագրթտան պէրու Իսթրիքխա-նէյէ։ Մաղնիսատան։ պիր գահվէ մուարա-զասընա տայիր թէշէքքիլէր կէլմէքտէտիր։

Հէհրի մէզպուրտաքի Ընքատասիրաց ըն-կերութիւն։ վագթիյլէ 27 պին ղուրուշա պիր գահվէ սաթըն ալմըշ։ սօնրա մէզքիւր ընկերութիւնուն գանձապետի 18 պին ղու-րուշա պէտէլ քէնտի իսմինէ չէվիրթմիշ։ վէ պունտան ալթը սէնէ էվվէլ։ սրբազան Պատ-րիարք Հայր հաղրէթլէրի հուզուրունտա 6 պին ղուրուշա պաշգասընա սաթըրմըշ։ սօնրա մու-արաղա բէյտա օլմուշ։ ջօգ տավալար սիւ-ռիւմիւշ։ վէ ագըպէթքեար ընկերութիւնուն գահվէսի կէրի ալընմըշ իսէտ։ սօնրատան մէյտանէ միւտտաի ջըգարագ։ թէքրարէն գահվէյի իսթէմիշ։ քէյֆիյէթի հալ Իզ-միրին թաղական խորհուրդունա եաղըլմըշ։ հալ պու քի թաղական խորհուրդ զաթէն իշին նէ օլտուգունու պիլտիկինտէն։ միւտ-տաիյէ հագգ վիրէմիշ։ լաքին շիմտի Իզմիր թաղականը իսթիֆա իթմիշ օլմաղին։ միւտտաի Յանձնաժողով թէշէքքի իթմիշ։ վէ Յանձ-նաժողով տախի։ գահվէնին տավաճըյա թէսլիմ իտիլմէսինի միւնասիպ կէօրմիշ։ պու-նուն իւզէրինէ Մաղնիսա էհալիսի բիւր զա-զապ օլարագ։ գահվէյի վիրմէյէճէքլէրինի։ վէ շու նիյէթլէրինի իճրա իթմէք իչին։ իւմիտ կէօրտիւքլէրի հէր գաբուցա միւրաճա-աթ իտէճէքլէրինի։ 120 իմզալը պիր մահ-սեր իլէ։ Իզմիր Յանձնաժողովունա պէյան իթմիշլէր։ վէ պունուն իւզէրինէ տախի։ մէզ-քիւր ժողովուն ազալարընտան։ պիլմէյիզ խասսէթէն պու իշ իշին մի։ եօխսա պաշգա պիր իշ իշին մի։ Մագուր աղա Միվասլեան տօղրու Մաղնիսայա կիթմիշ։ վէ գահվէյի տավա իթմէքտէ օլան քէսի թասահուպ իլէ։ էհալի պէյնինտէ պիյիւք գէլ ու գալ վու-գուինկ մուճիպ օլմուշ տուր։

Միվասլեան Մագուր Ընդ ալէյհինտէ զուհուրա կէլմիշ։ օլան չրա թէշէքքիլէր։ պիտտէֆաթ Իսթրիքխանէյէ տախի եապըլ-մըշ օլտուղունտան։ պիհթապի քնանմայ-մէյյաշ պուլունուրուզ։ վէ էօյլէ զաթրարրն։ պէօյլէ իւզէրլէրինէ մէտուլյյէթ տավէթ ի-տիճի բիւրիւզլիւ իշլէրէ գարրշարագ։ թա-ռաֆֆիրլիք իթմէքլէյի իրթիքեաղ իթտիք-լէրի իչին տախի։ զեյատէսիլլէ էսէֆ իտէրիզ։

Պու պահվէ քէյֆիյէթի թարաֆրմրը թաֆսիլէն եազըլմըշ իսի իսէտ։ եէրիմիզլի միւսաատէ իթմէյէճէկի շէօյլէ տուրսուն։ զա-թէն սրբազան Պատրիարք հազրէթլէրինին տէ բէք ալեա մանիւմաթը պուլունտուղու պիր մուարաղա օլտուղունտան։ եագընտա հիմ-մէթլէրիյլէ թէտվիյէ ալուր պիթթէր։ վէ հիւս-նիւ հալտէ իտտէ իտտէր էմէլի էզլէնինտէ տախի պուլունտուղումուզտան։ պու գայրա-ռրընը քէաֆի ատտ իթմիշլիտիր։

— Օտամըզա կէլէն տօսթլարրն։ պիր չօգ գօլէրա լագըրտրսը իթմէմէլէրինի ըէճա ի-տէրիզ։

— Իշլիտիկիմիզ կէօրէ։ Ֆայ Իրօթէս-թանլարրն վէ քիլի օլան Ստեփան էֆէնտի։ բաղար իրթէսի կիւն գէլէրատան վուրուլա-րագ։ Ֆիսար տիպինտէ քեային խանէսինէ կիթմիշ։ վէ ախշամրն սաաթ պիրինէ վէ-ֆաթ իթմիշ տիր։

Մախտումի բէտէրինին էօլտիւկիւնիւ կէօր-տիւքտէ։ եաթմայա կիտէր կիպի եօգարրը չըգմըշ։ էվլի աթէշէ վէրմիշ։ վէ օտանրն պի-րիսինտէ։ քէնտուլի ասարագ։ հէլաք օլմուշ։ վէ սօնրատան թուրլումպալար եէթիշէրէք։ եթրաֆրնա սիրայէթ իթմէքսիզին եանկրնը սէօնտիւրմիշլէր տիր։

Կէրէք Ստեփան էֆէնտինին։ վէ կէրէք մախտումինին ճէսէտլէրի։ եանկրն վագթինտէ գուրթարրըմըշ օլտուղունտան։ հիւքիւ-մէթ թարաֆընտան քէշֆ իտիլմէք իւզրէ։ Իրօթէսթանլար ժողովարանրնա նագլ իտիլ-միշ տիր։

— Իրօթէսէ պէրուտէ։ լութֆ ու ինայէ-թի պի փայանը ասարընտան օլարագ։ Ամ-թանաթը սէնիյէ թարաֆընտան հէր նէ գատար մուվագգաթ խասթախանէլէր քիւ-շատ օլունուպ։ վէ հէքիմլեր թայեին գելը-նարագ։ ճիւմլէնին տուա վէ շիֆքանիյէ-թի ազիմէսի մուճիպ օլունմուշ իսէտ։ պա-զըլարընտա միգտարի քիֆայէ տիգգաթ օ-լունմատըզը։ վէ եախսա լէվազիմաթը միգ-հիմմէնին պուլունմատըզընտան։ քէյֆիսիզլէ-րին տախի։ լայըգըյլա գայրըլմատըզը պէ-յանիյլէ։ Սրհհիյէ գօմիսիօնունուն նազարը տիգգաթը ըէճա վէնիյազ օլունմագտատըր։

— Պազը քէօքէքլէրին։ ատամա սալտրգլա-ըը։ թէքրարէն իշտիրմիշ տիր։ վէ ուամրզ-քի։ հիւքիւմէթ թարաֆընտան։ շու մահ-զուրուն տախի տէֆի չարէսինէ հիմմէթ պույ-ըուլաճագ տըր։

— Պու տէֆա Իսկէնտէրիյէտէն թարա-ֆրմրզա եազըլարագ։ իլան իտիլմէսի թալէպ օլուռնտուղունա նազարէն։ Ընատօլու թարա-ֆընտան օլայա կիտէնլէր։ իսթէնիլէն քէ-ֆիլի հիւքիւմէթ կէօսթէրէմէտիքլէրի հալ-տէ։ մահպէսէ իլգա օլունաճագլար տըր։

Ամերիկեան հետաքրքիր տարօրինակ դէպքերուն մասին գրեցինք անցեալ թիւերուն մէջ։ Ամերիկեան մամուլը կը գրէ, որ Միացեալ Նահանգներուն մէջ գտնուող Հայ գաղութներուն մէջ ամենամեծ գաղութը Ֆրեզնոյի գաղութն է։ Ֆրեզնոյի գաղութը 1915 թուականէն ի վեր ամենամեծ